

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

VI Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 19–20 травня 2022 року)

Суми
Сумський державний університет
2022

2. Закон України «Про гуманітарну допомогу». Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text> (дата звернення: 07.05.2022).

3. Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації». Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text> (дата звернення: 07.05.2022).

РЕСОЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК ОСНОВНА МЕТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА

Смаль В. В.

*Студент III курсу ННІ права
Сумського державного університету
Науковий керівник: Бондаренко О.С.
д.ю.н., викладач кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

Кожна сфера правового регулювання, в тому числі і сфера виконання кримінальних покарань має ґрунтуватися на базових конституційних принципах і засадах та мати ключову мету. Мету Кримінально-виконавчого законодавства України чітко окреслено в ст.1. КВК України де зазначається, що Кримінально-виконавче законодавство України регламентує порядок і умови виконання та відбування кримінальних покарань з метою захисту інтересів особи, суспільства і держави шляхом створення умов для виправлення і ресоціалізації засуджених, запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень як засудженими, так і іншими особами, а також запобігання тортурам та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню із засудженими. [1]

Сьогоднішній Кримінально-виконавчий кодекс України, який набув чинності в січні 2004 року, особливу увагу приділяє саме ресоціалізації засудженої особи. Тому, вважаємо за необхідне розглянути дефініції поняття «ресоціалізація», що дасть змогу логічно обґрунтувати, чому саме це поняття лежить в основі кримінально-виконавчого права. Як зазначає О.М. Малишева, щодо самого поняття «ресоціалізація» в своїй науковій статті «Деякі питання ресоціалізації засуджених», ресоціалізація належить до кола соціальних понять і широко використовується у кримінології, соціології, психології та інших гуманітарних науках. Слово «ресоціалізація» походить від лат. re- – префікс, який зазвичай виражає повторність дії, socialisation – «усупільнення», від socialis – «суспільний». Отже, ресоціалізація засуджених – це процес підготовки засудженого до повернення в суспільство. [2, с. 212]

Ресоціалізацію Л. А. Жук та О. М. Неживець визначили як складну соціально-правову категорію, що охоплює різні аспекти оновлення соціальних зв'язків як в установах виконання покарань, так і після звільнення з місць позбавлення волі, коли особа проходить соціальну адаптацію, розв'язує проблеми із житлом, працевлаштовується, потребує медичної та психологічної допомоги, фінансової і державної підтримки. [3, с. 101]

Як зазначено в самому Кримінально-виконавчому кодексі, ресоціалізація - свідоме відновлення засудженого в соціальному статусі повноправного члена суспільства; повернення його до самостійного загальноприйнятого соціально-нормативного життя в суспільстві. Необхідною умовою ресоціалізації є виправлення засудженого. [1]

Отже, поняття ресоціалізації перш за все передбачає в собі систему, яка складається з низки психологічних, педагогічних, адаптаційних, виховних та інших заходів, які спрямовані на зміну системи цінностей осудженої особи задля комфортного та соціального життя після відбування нею покарання.

Особи з нестійкими морально-правовими установками, а засуджені, особи, що відбували покарання в місцях позбавлення волі саме такими і є, можуть не «здолати» суспільний тиск, осуд, стигматизацію, що стосуватиметься не лише їх, але дуже часто їх рідних і близьких. Саме тому, Кримінально-виконавчий кодекс виділяє ре соціалізацію як свою головну мету. [4,с. 43]

У системі засобів виправлення і ресоціалізації засуджених, врегульованих кримінально-виконавчим законодавством, важливе місце займає соціально-виховна та психологічна робота. Виховний процес із засудженими містить три основні складові: виховна робота – вплив на духовний і фізичний розвиток засуджених, корекція їхньої поведінки з метою досягнення позитивних змін особистості; соціальна робота – надання засудженим допомоги у розв'язанні соціальних проблем, сприяння поновленню і розвитку соціально-корисних зв'язків та реінтеграція їх у суспільство; психологічна робота – надання засудженим психологічної допомоги, зниження психотравмуючого впливу умов позбавлення волі на особистість. Естетичному, а також і етичному вихованню засуджених персонал УВП приділяє чи не найбільшу увагу одразу ж після прибуття засуджених до колонії. Відомо, що більшості з них притаманні перекручені погляди, смаки, викривлене уявлення про людські цінності, бракує культури спілкування. Протиставити субкультури засуджених, блатним традиціям і злочинській романтиці дійсне людське поведіння, прагнення до пізнання і сприйняття прекрасного, ознайомлення з досягненнями мистецтва, літератури, художньої творчості є тим завданням, яке виконують

співробітники УВП протягом усього строку перебування засуджених у колонії, стверджує Романова А.С. [4,с. 44]

В процесі дослідження виконання функції ресоціалізації щодо засуджених осіб вагому роль відіграють громадські організації, адже державні інститути не завжди в змозі забезпечити ефективну та успішну ресоціалізацію засуджених в контексті пенітенціарних закладів та створити передумови для їх подальшої реінтеграції у суспільство.

Саме тому слушною є думка Проскура В.В., який досліджував питання ролі громадських організацій у ре соціалізації засуджених до позбавлення волі і зазначає, що: у рамках вивчення процесу підготовки засуджених до життя у суспільстві нами було встановлено, що відповідна робота може здійснюватися у наступних основних напрямках (і відповідних функціях):

- 1) правовий;
- 2) психологічний;
- 3) соціальний;
- 4) матеріально-економічний;
- 5) професійний;
- 6) освітній;
- 7) медичний;
- 8) фізкультурно-оздоровчий тощо.

Важливості обґрунтування кожного з етапів Проскура В.В. теж віддав належне місце. Психологічна функція може полягати у проведенні індивідуальних консультацій психолога, застосуванні психодіагностики, тренінгів із метою психологічної корекції або психологічної реабілітації особистості тощо.

Соціальна функція, на нашу думку, найбільш безпосередньо пов'язана зі створенням умов для ресоціалізації засуджених та реінтеграцією їх у соціум. Напрямок соціальної функції полягає у формуванні більш позитивного соціального сприйняття осіб, які відбували покарання у вигляді позбавлення волі та подоланні негативних стереотипів щодо цих осіб. Матеріально-економічна функція згадується у контексті надання гуманітарної допомоги засудженим у вигляді продуктів харчування та засобів особистої гігієни, отриманні засудженими великодніх пасок та крашанок тощо. Матеріальні заохочення (подарунки) могли надаватися в якості винагороди за успішну участь засуджених у навчанні на курсах, котрі організовували громадські організації. Також, гуманітарна допомога надавалася для покращення побуту засуджених – наприклад, у вигляді пральної машини чи іншої техніки. Професійна функція полягає у сприянні отриманню спеціальності та їх працевлаштуванню. Найчастіше втілюється у вигляді

проведення курсів, що допоможуть знайти роботу як у якості найманого працівника, так і самозайнятого. Культурна функція представлена широко як у кількісному, так і якісному вимірах. Найчастіше це організація концертів (наприклад, із нагоди відзначення Дня захисника України), творчі конкурси, перегляди тематичних фільмів [5, с. 62].

Отже, аналіз та вивчення дефініції «ресоціалізація» та його основних методів, функцій і способів впровадження дає розуміння, що кримінально-виконавчий закон взяв його за мету саме тому що, втілення до вітчизняного законодавства та результативна реалізація таких цілей має стати напрямом для вдосконалення пенітенціарної системи України, задля імплементації до міжнародних норм, щодо виправлення та ресоціалізація засуджених.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11.07.2003 р. № 1129-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 3-4, ст. 21.
2. Малишева О.М. Деякі питання ресоціалізації засуджених. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 5. С. 212-215.
3. Бараш Є.Ю. Кримінологічні засади ресоціалізації засуджених до тривалих строків покарання. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2016. №4(101). С. 99-109.
4. Романова А.С. Психологічно-правові особливості ресоціалізації засуджених. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького: Журнал. Серія Право*. 2021. № 11 (23). С. 40-47.
5. Проскура В.В. Роль громадських організацій у ресоціалізації засуджених до позбавлення волі. *Соціологія*. 2018. №5. С. 54-65.

ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У МЕДИЧНІЙ СФЕРІ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

Смаль В. В.

*студентка III курсу ННІ права
Сумського державного університету*

Янішевська К. Д.

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

Сфера медицини – є чи не найважливішим показником економічного, соціального та правового розвитку країни. Стаття 49 Конституції України закріплює, що кожен має